

MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PUL-KREDIT SIYOSATI INSTRUMENTLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH

Fozilbek Normurodov Nurali o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda investitsiyalarning ahamiyati tahlil qilingan. Maqolada shuningdek, O'zbekiston iqtisodiyotining makroiqtisodiy holati va iqtisodiyotga jalb qilinayotgan investitsiyalar hajmi ko'rib chiqilgan. Bundan tashqari maqolada mamlakatda investitsion faollikni oshirish va buning asosida makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlari: makroiqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy o'sish, investitsiya, investitsion muhit, investitsion jazibadorlik, investitsion faollik.

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishga ko'p omillar ta'sir etadi. Bu omillar ichida investitsiyalar eng muhim ahamiyat kasb etadi. Ya'ni iqtisodiyotning rivojlanishiga investitsiyalar o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Iqtisodiyotda investitsiyalar hajmi oshib borishi bilan bunga parallel ravishda iqtisodiyot ham rivojlanib boradi. Bundan tashqari investitsiyalar mamlakatda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda katta ahamiyatga egadir. Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlanishi bu mamlakatda iqtisodiyot jadal rivojlanayotganidan darak beradi. Umuman olganda investitsiyalarga quyidagicha ta'rif berish mumkin: «Investitsiyalar — iqtisodiy o'sishning muhim omili bo'lib, asosiy va aylanma kapitalni qayta tiklash va ko'paytirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish maqsadida jismoniy shaxslar, yuridik shaxslar, chet el yuridik va jismoniy shaxslari yoki davlat tomonidan qonun hujjatlarida taqiqlanmagan tadbirkorlik faoliyati va boshqa turdagi faoliyat obyektlariga kiritiladigan moddiy va nomoddiy ne'matlar va ularga bo'lgan huquqlar hamda mavjud jamg'arilgan kapitaldan kelajakda foyda olish maqsadida amalga oshirilgan kapital qo'yilmalaridir[1]».

Investitsiyalarni ham bir nechta turlari mavjud bo'lib, ulardan xorijiy investitsiyalar alohida ahamiyotga ega. Chunki ichki investitsiyalar bu mamlakatda mavjud

bo'lgan kapitalning mamlakat ichida aylanishini bildirsa, xorijiy investitsiyalar bu mamlakatga chetda qo'shimcha kapital kirib kelishini bildiradi. Shuning uchun ham xorijiy investitsiyalar makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda katta ahamiyat kasb etib keladi.

Makroiqtisodiy barqarorlik mamlakat iqtisodiy o'sishni belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Makroiqtisodiy barqarorlik inflatsiyaning past darajada bo'lgan va real almashuv kursi raqobatlasha oladigan darajada bir maromda bo'lgan holatni anglatadi [2]. Makroiqtisodiy barqarorlik - deganda mamlakatda asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar: yalpi ichki mahsulotning real o'sishi, inflatsiya, valyuta kursi, ishsizlik darajasi, to'lov balansi va boshqalarning muvozanati buzilmasdan iqtisodiyot barqaror holda rivojlanishi tushiniladi [3]. Makroiqtisodiy barqarorlik mamlakat iqtisodiyotini jadal rivojlantirishini hamda mamlakatda makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlanganligini ifodalaydi hamda makroiqtisodiy barqarorlikning asosiy belgilari quyidagilarda ko'rinadi:

- daromadlar taqsimlanishida muammolar yo'qligi;
- barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlariga qayd etilganligi;
- mamlakatda to'la bandlikni ta'minlanganligi ya'ni ishsizlik minimal
- miqdorda ekanligi;
- ichki narxlarning barqarorligi (inflatsiya darajasi yuqori emasligi);
- baquvvat to'lov balansining mavjudligi;
- davlat budjeti kamomadi YaIM ga nisbatan me'yorda ekanligi;
- barqaror valyuta almashuv kursi;

Yuqorida aytib o'tilganidek, investitsiyalar salmog'ining oshishi bu mamlakatda ishlab chiqarish salohiyatining yaxshilanayotganligidan darak beradi hamda yangi sanoat korxonalari paydo bo'ladi. Natijada aholi bandligi oshadi va ishsizlik darajasi esa pasayadi. Bu makroiqtisodiy barqarorlik ko'rsatuvchi asosiy belgilardan biri bo'ladi. Aholi bandligining oshishi esa aholi daromadlarining ko'payishiga olib keladi. Aholi daromadlarining oshishi esa iqtisodiy o'sishga yetaklovchi asosiy vosita hisoblanadi. Investitsiyalar asosida mamlakat eksport salohiyati rivojlanadi ekan, u mamlakat iqtisodiy ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mamlakat eksport salohiyatining yaxshilanishi mamlakatda baquvvat to'lov balansining

shakllanishiga olib keladi hamda bu barqaror valyuta almashinuv kursining shakllanishiga ham ta'sir ko'rsatadi.

Yuqoridagi ma'lumotlar asosida iqtisodiyotda investitsiyalarning hajmi oshib borayotganligini kuzatish mumkin. Bu esa o'z navbatida mamlakatda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga ijobiy ta'sir qilib kelmoqda. Iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarni salmog'ini oshirish asosida makroiqtisodiy barqarorlikka erishishga qaratilgan quyidagi takliflarni amaliyotga qo'llash maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- investorlarga qulay investitsion muhitni yaratib berishga qaratilgan chora
- tadbirlarni yanada kuchaytirish hamda buning natijasida mamlakatda qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirishni yanada yaxshilash;
- iqtisodiyotga jahon darajasidagi texnologiyalarni olib kiruvchi investorlarga imtiyozlarni yanda ko'paytirish va ularni qo'llab-quvvatlashni yanada yaxshilash;

Xulosa o'rnida aytishimiz mumkin-ki, investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotni rivojlantiruvchi hamda mamlakatda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi asosiy omil hisoblanadi. Shundan kelib chiqqan holda bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyotida investitsiyalar hajmini oshirish eng muhim dolzarb masalalardan bo'lib hisoblanadi. Investitsiyalarning hajmi oshishi bu yangi korxonalarning qurilishi, mavjudlarining modernizatsiya qilinishi, yangi mahsulot turlarining paydo bo'lishi, raqobatni kuchayishidan dalolat beradi. Shundan kelib chiqqan holda investitsiyalarning mamlakat makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ahamiyati kattadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Maxmudov N.M., Avazov N.R. «O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan samarali foydalanish yo'llari»: Ilmiy-ommabop risola. - T.: TDIU, 2019 y. 104 b.
2. Berkinov B.B., Mamatova F.X. Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash yo'llari. Ilmiy-ommabop risola. - T.: TDIU, 2011 y.
3. Abulqosimov X.P. va boshqalar. Davlatning makroiqtisodiy siyosati. T.:Akademiya. 2007 y.
4. Michael F. Bleaney. «Macroeconomic stability, investment and growth in developing countries». Journal of Development Economics.

5. Mustafakulov Sh.I., «Investitsion muhit jozibadorligi: nazariya, metodologiya va amaliyot». Monografiya - T.: «Ma'naviyat» O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi. 2017-y. 328 b.

6. Hui-Ching Hsieh, Sofia Boarelli, Thi Huyen Chi Vu. «The effects of economic policy uncertainty on outward foreign direct investment». International Review of Economics and Finance 64 (2019) 377-392. journal homepage: www.elsevier.com/locate/iref.

